

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

De voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EC DEN HAAG

**Beroepsonderwijs en
Volwasseneneducatie**
IPC 2150

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
512101

Uw brief van
25 april 2013

Uw referentie
2013D17763

Datum 31 mei 2013
Betreft Stand van zaken stukken AO Leven Lang Leren

Deze zomer verschijnt het advies van de commissie 'Flexibel hoger onderwijs voor werkenden'. Mijn beleidsreactie op het advies van deze commissie, die onder leiding staat van prof. dr. Rinnooy Kan, verwacht ik u in oktober te kunnen toezenden. In het licht hiervan heeft u het Algemeen Overleg Leven Lang Leren, dat gepland stond op 6 juni a.s., tot nader orde uitgesteld. In uw brief van 25 april jl. (kenmerk 2013D17763) vraagt u mij u de stand van zaken te schetsen van de stukken die u op de agenda voor dit uitgestelde Algemeen Overleg had geplaatst. Met deze brief voldoe ik aan dat verzoek. Deze brief is afgestemd met de ministeries van EZ en van SZW.

Graag spreek ik later dit jaar met u over Leven Lang Leren, mede op basis van het advies van de commissie 'Flexibel hoger onderwijs voor werkenden'.

Hierna zal ik voor elk van de in de agenda opgenomen stukken uit 2011 en 2012 de stand van zaken geven voor de betreffende onderwerpen.

Beleidsreactie op Inspectierapporten flexibel onderwijs Leven Lang Leren (d.d. 3 december 2012, Kamerstuk 30012-38).

Verkorte trajecten hbo

De Inspectie van het Onderwijs heeft in het rapport 'Goed verkort?' verslag gedaan van de bevindingen in een onderzoek naar verkorte trajecten bij dertien hbo-opleidingen (van in totaal ook dertien instellingen). Bij twaalf van de dertien opleidingen was sprake van onvoldoende onderbouwing van een aanzienlijk deel van de studielast. De Inspectie oordeelde dat daarmee "in meer of mindere mate onvoldoende wordt voldaan aan de wettelijke kwaliteitsborgen". Daarmee deed de Inspectie overigens geen uitspraken over de kwaliteit van de onderzochte opleidingen en over het bereikte eindniveau.

De Inspectie heeft met de dertien betrokken instellingen afspraken gemaakt om de tekortkomingen te herstellen. De instellingen krijgen maximaal één jaar - tot uiterlijk 1 december 2013 - de tijd om de tekortkomingen te herstellen en

hierover aan de Inspectie te rapporteren. De Inspectie voert in 2014 een tweede fase van het onderzoek uit.

Direct na publicatie van het rapport 'Goed verkort?' heeft de Inspectie alle instellingen in het hoger onderwijs per brief gewezen op de resultaten van het onderzoek en hen gevraagd na te gaan of vergelijkbare zaken ook bij hun (verkorte) opleidingen spelen. De Inspectie heeft de betrokken dertien instellingen nadrukkelijk gevraagd om ook bij andere opleidingen binnen de instelling, die niet zijn onderzocht in het kader van het onderzoek naar verkorte trajecten in het hbo, na te gaan of vergelijkbare problemen zich daar ook voordoen en passende maatregelen te nemen indien dit aan de orde is.

De Inspectie spreekt begin juni met de betrokken dertien instellingen over de voortgang van de verbeteracties. Daarnaast organiseert de Inspectie nog deze maand een bijeenkomst voor alle instellingen in het hoger onderwijs om hen te informeren over het vervolgonderzoek. Ook heeft de Inspectie regelmatig overleg met de koepelorganisaties NRTO, Vereniging Hogescholen en VSNU.

Onderzoek normering studielast

In mijn beleidsreactie op het inspectierapport 'Goed verkort?' heb ik toegezegd te onderzoeken hoe de normering van studielast preciezer kan worden vastgesteld. Dit onderzoek is in uitvoering. De opzet van dit onderzoek is afgestemd met de Inspectie, de Vereniging Hogescholen, de VSNU en de NRTO. De resultaten van dit onderzoek worden over enkele maanden verwacht. Zodra de resultaten van het onderzoek bekend zijn zal een breed overleg plaatsvinden tussen OCW, Inspectie en de koepelorganisaties over hoe het vervolgonderzoek van de Inspectie naar verkorte trajecten wordt ingericht.

De NRTO heeft aangegeven dat de bij haar aangesloten niet-bekostigde instellingen gezamenlijke richtlijnen hebben afgesproken over het berekenen van studielast (bijvoorbeeld over aantallen pagina's zelfstudie per uur) en afspraken hebben gemaakt over de wijze van onderbouwing en verantwoording van verleende vrijstellingen.

Flexibel hoger onderwijs voor werkenden

Zoals aangekondigd in mijn beleidsreactie heeft op 21 maart jl. de werkconferentie 'Flexibel hoger onderwijs voor werkenden' plaatsgevonden. Deze werkconferentie stond in het teken van de ontwikkelingen die nodig zijn om het hoger onderwijs voor de volwassen beroepsbevolking flexibeler en meer vraaggericht te maken. Aan de hand van diverse praktijkvoorbeelden en inzichten uit internationale studies zijn discussies gevoerd en is input geleverd voor de werkzaamheden van de commissie 'Flexibel hoger onderwijs voor werkenden'.

Inmiddels is deze adviescommissie aan de slag gegaan. De vraag aan hen is een advies uit te brengen over wenselijke maatregelen in beleid, kaders in wet- en regelgeving en de financiering van het hoger onderwijs voor de volwassen

beroepsbevolking, leidend tot een grotere participatie van deze doelgroep aan het hoger onderwijs en meer hoger opgeleiden in de beroepsbevolking. In de opdracht van de adviescommissie ligt de focus op het hoger onderwijs. Omdat (een deel van) de problematiek mogelijk ook speelt in het mbo neemt ook een mbo-bestuurder deel aan de adviescommissie en wordt na afronding van het advies bekeken of er eventueel een vervolg moet komen waarbij de focus op het mbo ligt. Ik verwacht het advies van de commissie na het zomerreces.

Vooruitlopend op het deel van het advies dat betrekking heeft op de financiering van het hoger onderwijs voor de volwassen beroepsbevolking, hecht ik eraan duidelijk te maken dat de bekostigingssystematiek niet op korte termijn zal worden aangepast. In de voorgaande kabinetsperiode is er al aangegeven dat eventuele wijzigingen in de bekostiging in ieder geval niet eerder dan met ingang van 2017/2018 worden ingevoerd. Bij eventuele wijzigingen in de financiering zal sprake zijn van een geleidelijke afbouw van de bestaande bekostiging. Studenten die zijn ingestroomd voorafgaand aan invoering van het nieuwe financieringsmodel krijgen daarbij de gelegenheid om de opleiding binnen de nominale studieduur af te ronden onder het 'oude' bekostigingsregime.

Het advies van de commissie zal ook betrekking hebben op de inrichting van de experimenteerruimte die ik de instellingen met ingang van 2014/2015 wil bieden om het hoger onderwijs voor de volwassen beroepsbevolking te flexibiliseren. Bij de inrichting van die experimenteerruimte zullen ook de resultaten van het inspectieonderzoek naar verkorte opleidingen in het hbo en de resultaten van het onderzoek naar (normering) studielast worden gebruikt. De experimenteer AMvB gericht op flexibilisering van het hoger onderwijs (op grond van het innovatieartikel in de WHW) zal in het najaar naar de Kamer worden gestuurd.

Evc

Naar aanleiding van mijn beleidsreactie werken de convenantpartners evc samen met relevante stakeholders aan een voorstel voor een toekomstbestendig stelsel voor validering van resultaten van non-formeel en informeel leren. Hiertoe is een stuurgroep evc ingesteld door de convenantpartners. De eerste stap bestond uit de organisatie van een landelijke werkconferentie op 1 februari jl. om bouwstenen voor een toekomstbestendig stelsel op te halen. De resultaten van die conferentie zijn door de stuurgroep evc benut als input voor de ontwikkeling van een nieuw systeem voor validering van non-formeel en informeel leren. Binnenkort ontvang ik een voorstel van de convenantpartners. Het voorstel van de convenantpartners evc zal als input worden meegegeven aan de adviescommissie 'Flexibel hoger onderwijs voor werkenden'.

In dit verband is ook relevant dat de Europese Commissie een voorstel heeft gedaan voor een aanbeveling over validatie van niet-formeel en informeel leren. De voormalig staatssecretaris van Buitenlandse Zaken heeft u op 5 oktober 2012 laten weten dat de Nederlandse regering deze aanbeveling onderschrijft. (Zie

agendapunt 2 - Fiche inzake Aanbeveling validatie niet-formeel en informeel leren, Kamerstuk 22112-1481).

Op 20 december 2012 is door de Raad de definitieve aanbeveling aan de lidstaten gedaan. Kern van de aanbeveling is dat lidstaten per 2018 een nationaal systeem voor validering hebben. Nederland wordt in Europees verband gezien als één van de voorlopers op het gebied van validering. Zoals hierboven aangegeven wordt in Nederland door de convenantpartners evc gewerkt aan een voorstel voor een toekomstbestendige inrichting van het stelsel voor validering van resultaten van non-formeel en informeel leren.

Reactie op een zin uit de kabinetsreactie op het SER-advies 'Werk maken van scholing' (d.d. 14 november 2012, Kamerstuk 30012-37).

Het betreft hier de zin 'De overheid geeft invulling aan haar aanvullende rol bij het stimuleren van de scholingsdeelname van bepaalde doelgroepen door onder meer maatregelen uit het Vitaliteitspakket in te zetten.'

Het kabinet heeft voor de jaren 2014 en 2015 jaarlijks 300 miljoen gereserveerd voor stimulering van intersectorale scholing en van-werk-naar-werk (Kamerbrief "resultaten sociaal overleg", 11 april 2013). Deze middelen zullen worden ingezet voor cofinanciering van sectorplannen, mits deze plannen aan de daarvoor gestelde voorwaarden voldoen. De subsidieregeling voor het ondersteunen van sectorplannen middels cofinanciering wordt door het ministerie van SZW momenteel vormgegeven.

Het kabinet wil via de sectorplannen bedrijven ondermeer ondersteunen bij hun inspanningen om mensen die hun baan dreigen kwijt te raken via (intersectorale) mobiliteit en scholing aan de slag te houden. Ook het bieden van kansen aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt kan rekenen op steun van het kabinet, evenals het bieden van kansen voor jongeren om werkervaring op te doen. Daarnaast is er voor 2013 en 2014 in totaal 117 miljoen beschikbaar gekomen voor de bestrijding van werkloosheid onder ouderen (67 miljoen) en jongeren (50 miljoen).

In het Nationaal Techniekpact 2020 (Kamerbrief "Nationaal Techniekpact 2020", 13 mei 2013, referentie DGBI-O / 13084959) zijn afspraken gemaakt tussen bedrijven, onderwijs en overheid gericht op verhoging van de instroom in technische opleidingen, op het aantrekkelijker maken van technisch onderwijs en op zijinstroom en behoud van technisch personeel. Afspraken in het kader van het Nationaal Techniekpact 2020 kunnen als input dienen voor de bovengenoemde sectorale plannen.

**Stand van zaken Open Universiteit naar aanleiding van brief d.d. 2 november 2012 (Kamerstuk 31288-320).
Kabinetsreactie naar aanleiding van het advies van een review panel inzake het instellingsplan 2011-2015 van de Open Universiteit (d.d. 23 december 2011, Kamerstuk 31288-251).**

Zoals u weet is de Open Universiteit (OU), conform het advies van de Reviewcommissie Hoger Onderwijs en Onderzoek, door toenmalig staatssecretaris Zijlstra in de gelegenheid gesteld een nieuw voorstel voor een prestatieafspraken in te dienen. De OU heeft dit op 31 januari jl. gedaan. De reviewcommissie heeft dit nieuwe voorstel beoordeeld en mij geadviseerd de OU prestatiebekostiging toe te kennen. Het voorstel van de OU heeft het oordeel 'goed' gekregen van de reviewcommissie. Ik heb het advies van de reviewcommissie overgenomen. Op 29 april jl. heb ik de OU op de hoogte gesteld van mijn besluit om de instelling prestatiebekostiging toe te kennen voor de periode van 1 mei 2013 tot en met 31 december 2016. Daarmee is nu ook met deze universiteit een prestatieafpraak gemaakt. Dat is een mooie uitkomst van het proces dat de afgelopen jaren is doorlopen om te komen tot een perspectiefrijk profiel voor de OU in het stelsel van hoger onderwijs.

De OU heeft zich bij haar voorstel voor de prestatieafspraken laten leiden door haar instellingsplan van 5 september 2012 ('Leren in Tijden van Verandering'). Daarin positioneert de OU zich als een universiteit met een specifieke opdracht en een complementaire functie die samenwerking zoekt met andere partners rond thema's als e-learning en deeltijdonderwijs. De OU geeft aan vanuit haar rol en expertise een betekenisvolle bijdrage te willen leveren aan de ontwikkeling van het Nederlands hoger onderwijs, ook vanuit de noodzaak het Nederlandse deeltijdonderwijs op een nieuwe leest te schoeien.

De OU geeft ervoor gekozen te hebben niet meer zelfstandig hbo-opleidingen aan te bieden, omdat dit niet past bij de profilering als universiteit. Voor hbo- Informatica wordt gekeken naar overdracht samenwerkingspartners in het hbo of afbouw van de opleiding; bij hbo-Rechten is dat nog niet aan de orde. Ook geeft de OU in haar plan aan zich te willen ontwikkelen van primair aanbieder van cursussen tot primair aanbieder van wetenschappelijke opleidingen. Door meer gestructureerde bachelor- en masteropleidingen aan te bieden, met vaste tentamendata, een vast studietempo en de vorming van cohorten en leergemeenschappen, wil de OU haar studenten een meer gestructureerde studieomgeving bieden en het studierendement verhogen.

In de plannen van de OU wordt meer ruimte gemaakt voor onderwijs aan professionals door zogenaamde 'certified professional programs' aan te bieden voor professionals met meer dan drie jaar werkervaring.

De OU geeft aan haar onderzoeksfunctie in de breedte te willen versterken, het disciplinair onderzoek uit te willen bouwen en meer discipline overstijgend te

willen samenwerken. Ook de wisselwerking en verbinding tussen onderwijs en onderzoek wordt versterkt. De OU gaat de valorisatie van haar onderzoek en onderwijs langs een aantal lijnen realiseren: door de resultaten van onderzoek beter te benutten in het onderwijs, zowel dat van de OU als van andere instellingen voor hoger onderwijs, door samenwerking met andere universiteiten, hogescholen en andere organisaties te realiseren, door in te zetten op de human capital agenda's en door haar onderzoeksresultaten in brede zin beschikbaar te stellen voor de Nederlandse samenleving.

Moties en toezeggingen inzake Volwasseneneducatie (brief d.d. 5 juli 2012, Kamerstuk 28760-34).

Op 16 mei jl. heeft u de brief "Nader besluit toekomst educatie" van mij ontvangen over de toekomst van educatie, waarmee de moties en toezeggingen inzake Volwasseneneducatie wat mij betreft zijn uitgevoerd.

Resultaten Leren en Werken 2005-2011 (d.d. 19 december 2011, Kamerstuk 30012-36).

In de jaren 2005 tot en met 2010 is de Projectdirectie Leren en Werken actief geweest. Zoals beschreven in de rapportage van de resultaten Leren en Werken zijn in die periode in 47 samenwerkingsverbanden tussen onderwijs, bedrijfsleven en lokale overheid in totaal 146.246 leerwerktrajecten gerealiseerd.

Leerwerkloketten

In de periode van Leren en Werken zijn 43 regionale leerwerkloketten opgezet, die zijn ingepast in de integrale dienstverlening van de Werkpleinvestigingen van het UWV Werkbedrijf. In 2011 is een evaluatie van de leerwerkloketten uitgevoerd. De resultaten van deze evaluatie waren positief. De leerwerkloketten vervullen in de regio een makel- en schakelfunctie vervullen tussen arbeidsmarkt en onderwijs. Volgens bestuurders wordt gewerkt aan verduurzaming van de regionale samenwerkingsverbanden waaraan de leerwerkloketten zijn opgehangen, maar is het nog te vroeg om deze zonder ondersteuning van het Rijk vorm te geven. Daarom is in 2012 door de minister van SZW besloten de subsidiëring van de leerwerkloketten te verlengen voor de periode 2013 tot en met 2015.

In de regio's wordt de komende jaren verder gebouwd aan verduurzaming van het netwerk: versterking van de samenwerking tussen arbeidsmarkt en onderwijs en een betere afstemming tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt door scholing en evc.

Deelname van volwassenen aan mbo-opleidingen

In het mbo nemen (werkende) volwassenen vooral deel aan BBL-trajecten (BBL = beroepsbegeleidende leerweg). In onderstaande tabel zijn cijfers opgenomen over de ontwikkeling van de deelname aan BBL-trajecten en van de deelname aan

23+'ers aan BBL- en BOL-trajecten (BOL= beroepsopleidende leerweg). Daarbij zijn ook de jaren na 'de projectdirectie Leren en Werken' opgenomen.

Tabel 1. Deelname BBL-trajecten en deelname 23+ (bron: mbo-benchmark 2011)

	2007/08	2008/09	2009/2010	2010/2011	2011/2012
BBL	160.024	171.533	170.882	172.174	164.832*
23+ (BBL en BOL)	101.229	106.196	114.421	129.222	115.027*

* Bron: CBS Statline

Aantallen evc-trajecten

In de rapportage 'Resultaten Leren en Werken 2005-2011' is aangegeven dat het aantal uitgevoerde evc-trajecten, mede door de publiekscampagne, was gestegen van 9.900 in 2007 naar 15.700 in 2009. Uit vervolgonderzoek van Ecorys (2012) is gebleken dat het aantal uitgevoerde evc-trajecten in 2010 op 22.000 lag en in 2011 op 17.700. Als bijlage bij mijn beleidsreactie flexibel onderwijs Leven Lang Leren (d.d. 3 december 2012, Kamerstuk 30012-38) heeft u een 'Analyse EVC' ontvangen, waarin is ingegaan op de ontwikkelingen in kwaliteit, kwantiteit en effectiviteit van validering van leerresultaten middels het instrument evc. Zoals aangegeven werken de convenantpartners evc aan een voorstel voor een toekomstbestendig stelsel van validering van resultaten van niet-formeel en informeel leren, dat ik u binnenkort zal toesturen.

Deelname volwassenen aan hoger onderwijs

Associate degree

In de rapportage 'Resultaten Leren en Werken 2005-2011' is melding gemaakt van succesvolle pilots met Associate degree (Ad) programma's en gerefereerd aan de aankondiging in de Strategische Agenda Hoger Onderwijs, Onderzoek en Wetenschap dat de Associate degree definitief wordt ingevoerd. Die structurele invoering van Ad-programma's in het hoger onderwijs maakt deel uit van het wetsvoorstel 'Kwaliteit in verscheidenheid' dat inmiddels in de Eerste Kamer ligt.

Projecten 'Leven lang leren in het hbo'

De projecten die in het kader van de Tijdelijke stimuleringsregeling 'Leven lang leren in het hbo' zijn uitgevoerd bij zeven hogescholen kenden een looptijd tot en met eind 2011 en zijn in 2012 geëvalueerd. Uit die door Berenschot uitgevoerde evaluatie (zie bijlage) blijkt dat deze projecten succesvol zijn geweest. De kwantitatieve ambities zijn behaald, de betrokken hogescholen zijn erin geslaagd de beoogde groei in aantallen deelnemers (23+ en 30+) en aantallen contacten en contracten met werkgevers te realiseren.

De hogescholen hebben pilots uitgevoerd met aantrekkelijke opleidingsarrangementen. Flexibele instroommomenten en vormen van 'blended learning' (combinaties van afstandsonderwijs en contactonderwijs) zijn gecreëerd en er is gezocht naar het optimale aantal contactmomenten met de deelnemers.

Naast deze vraaggerichte aanpak hebben alle hogescholen afwegingen gemaakt op het continuüm van volledig individueel maatwerk versus volledig gestandaardiseerde leerroutes. Uit de evaluatie is naar voren gekomen dat modulaire arrangementen en 'gestandaardiseerd maatwerk' haalbare vormen van flexibilisering zijn.

Daarnaast is 'leven lang leren' bij de betrokken hogescholen verankerd in beleid en bestuur. Ook is de interne organisatie van de hogescholen aangepast. Gebleken is dat het serieus inzetten op leven lang leren een grote impact heeft op de interne bedrijfsvoering en dat het daadwerkelijk creëren van noodzakelijke randvoorwaarden voor flexibilisering een cruciale succesfactor is. De leerervaringen die zijn opgedaan in de projecten 'Leven lang leren in het hbo' worden meegenomen in de werkzaamheden van de eerdergenoemde adviescommissie 'Flexibel hoger onderwijs voor werkenden' en bij de inrichting van de experimenteerruimte, die met ingang van 2014/2015 zal worden geboden.

Ondanks het succes van de projecten 'Leven lang leren in het hbo' is het aantal deelnemers aan het bekostigde deeltijd hoger onderwijs op landelijk niveau verder gedaald. In de brief deeltijd hoger onderwijs (d.d. 30 maart 2012, Kamerstuk 31288-285) die u naar aanleiding van een brede verkenning deeltijd hoger onderwijs heeft ontvangen is geschetst dat de instroom in het bekostigde deeltijd hoger onderwijs sinds het begin van deze eeuw is gehalveerd. Zoals blijkt uit onderstaande tabellen heeft de tendens van dalende instroom en teruglopende deelname zich in de studiejaar 2011/2012 en 2012/2013 verder doorgezet.

Tabel 2. Instroom 1^e jaars in bekostigd deeltijd hoger onderwijs (bron: 1CijferHO)

Instroom	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Deeltijd hbo	14.248	12.328	11.381	10.781	10.618	10.778	10.914	10.373	8.931	7.293
Deeltijd wo	1.951	1.607	1.594	1.583	1.536	1.438	1.560	1.440	875	700
Deeltijd ho-totaal	16.199	13.935	12.975	12.364	12.154	12.216	12.474	11.813	9.806	7.993

Tabel 3. Ingeschrevenen bekostigd deeltijd hoger onderwijs (bron: 1CijferHO)

Ingeschrevenen	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Deeltijd hbo	66.876	65.847	63.953	61.981	61.278	61.675	63.958	64.278	60.544	53.188
Deeltijd wo	14.223	14.145	13.521	13.015	11.982	11.429	11.615	10.874	8.917	6.932
Deeltijd ho-totaal	81.099	79.992	77.474	74.996	73.260	73.104	75.573	75.152	69.461	60.120

De laatste jaren laat de langjarige trend een nog scherpere daling te zien die wordt veroorzaakt door de economische situatie, waardoor werkgevers minder investeren in opleidingen voor hun personeel. Volgens een aantal respondenten in het inventariserend onderzoek dat ResearchNed in 2012 heeft uitgevoerd in het kader van de verkenning deeltijdonderwijs is de scherpere daling ook veroorzaakt door het instellingscollegegeld voor tweede studies en soms door de langstudeerdersmaatregel. Met betrekking het instellingscollegegeld voor tweede studies heb ik recent twee maatregelen aangekondigd. In de eerste plaats wordt

de WHW gewijzigd zodat studenten die een tweede studie starten tijdens een eerste studie, en deze ononderbroken volgen, deze tweede studie tegen wettelijk collegegeld kunnen afronden (Kamerstuk 33400 VIII, nr. 133). Daarnaast heb ik de toezegging gedaan om in het najaar, als de evaluatie komt van onder meer de hantering van het instellingscollegegeld voor tweede studies, aan te geven wat de mogelijkheden en effecten zijn van maximering van het instellingscollegegeld voor tweede studie (motie Mohandis/Rog, Kamerstuk 33519, nr. 46). De langstudeerdersmaatregel is door dit kabinet afgeschaft, maar duidelijk is dat er meer nodig is om de participatie van de volwassen beroepsbevolking aan het hoger onderwijs te versterken en de achterstand die Nederland op dit punt heeft op andere vooraanstaande kenniseconomieën te verkleinen. Ik zie dan ook bijzonder uit naar het eerdergenoemde advies van de commissie 'Flexibel hoger onderwijs voor werkenden'.

**Antwoorden op vragen van de commissie inzake de implementatie van het Europees kwalificatiekader voor een leven lang leren (brief d.d. 28 november 2011, Kamerstuk 30012-35).
Aanbieding advies Commissie NLQF-EQF met beleidsreactie (d.d. 8 juli 2011, Kamerstuk 30012-34).**

In de aanbiedingsbrief bij het advies van Commissie NLQF van 8 juli 2011 is aangegeven dat het advies van de Commissie NLQF-EQF inzake de implementatie van het European Qualifications Framework (EQF) grotendeels wordt overgenomen. Het EQF is bedoeld om kwalificatieniveaus in het onderwijs op Europees niveau transparant en vergelijkbaar te maken, ten behoeve van arbeids- en onderwijsmobiliteit.

Op dit momenteel zijn van 17 Europese landen de Nationale kwalificatiekaders vastgesteld en de planning is dat nog dit jaar de Nationale kwalificatiekaders van de overige lidstaten worden vastgesteld.

Het Nationaal Coördinatiepunt NLQF, de uitvoeringsorganisatie waarover in de brief melding is gemaakt, is van start gegaan. Dit NCP NLQF houdt zich voornamelijk bezig met de communicatie over het NLQF en EQF en het inschalen van niet-gereguleerde non-formele kwalificaties. In de startfase heeft de organisatie zich toegelegd op de ontwikkeling en vaststelling van procedures rond de inschaling van niet-gereguleerde kwalificaties. Vervolgens is gestart met de uitvoering van die procedures voor inschaling. Een juiste inschaling is van belang ten behoeve van de transparantie en vergelijkbaarheid van kwalificaties, mobiliteit op de (internationale) arbeidsmarkt en in het onderwijs en vergemakkelijkt de validering van resultaten van non-formeel leren.

Het NCP NLQF is voor twee jaar ondergebracht bij het Kenniscentrum EVC. Momenteel wordt bekeken hoe en waar deze organisatie na 2013 wordt gepositioneerd en vormgegeven.

Aanvullend: reactie op het Onderwijsraadadvies 'Over de drempel van postinitieel leren' (bijlage bij Kamerstuk 33000-VIII nr. 230).

In uw brief van 5 juli 2012 (uw kenmerk 2012D29494) heeft u gevraagd om een kabinetsreactie op het Onderwijsraadadvies 'Over de drempel van postinitieel leren'. Via deze brief wil ik voldoen aan mijn toezegging deze u te sturen.

De Onderwijsraad adviseert de kwaliteit van ervaringscertificaten beter te waarborgen, aangezien deze nu te wisselend blijkt. Deze wisselende kwaliteit heeft de Inspectie van het Onderwijs ook geconstateerd in haar rapport 'Examencommissies en ervaringscertificaten' (Kamerstuk 31288, nr. 295). Het kabinetsstandpunt op dit onderwerp is reeds gegeven met de beleidsreactie op de Inspectierapporten flexibel onderwijs Leven Lang Leren die u in december 2012 heeft ontvangen (Kamerstuk 30012, nr. 38, zie ook pagina 1 in deze brief). Ik heb maatregelen op de korte en lange termijn voorgesteld om de kwaliteit, kwantiteit en effectiviteit van ervaringscertificaten te verbeteren. Op de korte termijn worden de beleidsregel en de werkafspraken met de beoordelende organisaties aangescherpt. Tevens wordt het ondersteuningsaanbod door het Kenniscentrum EVC voortgezet, met onder meer trainingen voor assessoren en examencommissies, handleidingen voor het schrijven van ervaringscertificaten en voorbeelden van good practices. Voor de lange termijn heb ik de convenantpartners evc gevraagd een voorstel te ontwikkelen voor een toekomstbestendige inrichting van een stelsel voor validering van resultaten uit non-formeel en informeel leren. Hierin zal evc een plaats hebben naast andere instrumenten voor validering.

Daarnaast adviseert de Onderwijsraad de kwaliteitseisen voor aanbieders van educatietrajecten te verhelfen. Met mijn brief van 16 mei jl. over de toekomst van educatie ga ik in op de positionering van educatietrajecten bij de gemeenten (zie ook pagina 6 van deze brief). De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van de aanbieders van deze trajecten.

Mede namens de minister van Economische Zaken,
de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

dr. Jet Bussemaker